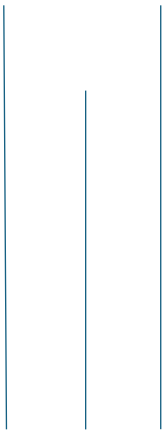
नमुना

..... उपभोक्ता समितिको विधान,२०८३

.....गाउँ/टोल

बैजनाथ-..... बाँके

परिच्छेद–१ : प्रारम्भिक

१. संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ

क) यस विधानको नाम "..... उपभोक्ता समिति विधान, २०८३" रहनेछ। यो विधान उपभोक्ता समितिबाट सञ्चालन हुने सम्बन्धित सडक निर्माण, मर्मत, स्तरोन्नति वा अन्य पूर्वाधार आयोजनामा लागू हुनेछ।

ख) यो विधान आम भेलाले समिति गठन गरि गाउँपालिकामा दर्ता भएको दिन देखि लागु हुनेछ ।

२. परिभाषा

क) "समिति" भन्नाले यस विधानबमोजिम गठन भएको ..... निर्माण उपभोक्ता समिति सम्झनुपर्छ।

ख) "आयोजना" भन्नाले स्थानीय तह वा अन्य सम्बन्धित निकायबाटस्वीकृत .....आयोजना सम्झनुपर्छ।

ग) "उपभोक्ता" भन्नाले आयोजनाबाट प्रत्यक्ष लाभान्वित घरधुरी/समुदाय सम्झनुपर्छ।

घ) "गाउँपालिका " भन्नाले बैजनाथ गाउँपालिका सम्झनुपर्छ।

३. कार्यालय

समितिको कार्यालय सम्बन्धित उपभोक्ता क्षेत्रभित्र रहनेछ। आवश्यकताअनुसार बैठक तथा सम्पर्कका लागि उपयुक्त स्थान तोक्न सकिनेछ।

परिच्छेद–२ : समिति गठन तथा उद्देश्य

४. समिति गठन तथा समावेशिता

क) आयोजनाबाट प्रत्यक्ष लाभान्वित उपभोक्ताहरूको आम भेलाबाट प्रचलित कानून तथा गाउँपालिकाको कार्यविधि बमोजिम ७ देखि ११ जना सम्म रहने गरि समिति गठन गरिनेछ। सो समितिमा कम्तिमा ३३ प्रतिशत महिला तथा समितिका प्रमुख ३ पदाधिकारीहरु (अध्यक्ष, सचिव, कोषाध्यक्ष) मध्ये कम्तीमा १ जना महिला अनिवार्य तथा आवश्यक संख्यामा सदस्यहरू रहनेछन्।

ख) **अनुगमन समितिः** लाभग्राहीहरूबाटै कम्तीमा एक महिला सहित ३ सदस्यीय छुट्टै अनुगमन समिति रहनेछ । स्वीकृत डिजाइन तथा लागत अनुमान बमोजिम कार्य गरे नगरेको बारेमा अनुगमन समितिले निरिक्षण गर्नेछ । सो बमोजिम काम गरेको नपाइएमा काम गराउन लगाउनेछ ।

ग) **अयोग्यता र प्रतिबन्धः**

- बहालवाला कर्मचारी, जनप्रतिनिधि ,शिक्षक तथा तिनिहरुका एकाघरका सदस्यहरु समितिमा बस्नु पाउँने छैनन।
- एकै परिवारका दुई वा दुई भन्दा बढी ब्यक्ति एउटै समितिमा बस्न हुदैन।
- यस समितिमा बसेको कुनै व्यक्ति अरू एकभन्दा बढी समितिमा बस्न पाइँदैन।
- फौजदारी अभियोगमा सजाय पाएको व्यक्ति

५. समितिको अवधि

समितिको अवधि सम्बन्धित आयोजना सम्पन्न भई अन्तिम भुक्तानी, सार्वजनिक परीक्षण/लेखापरीक्षण तथा आवश्यक हस्तान्तरण प्रक्रिया पूरा नभएसम्म वा स्थानीय तहको लागू कार्यविधिले तोकेको अवधिसम्म रहनेछ।

६. उद्देश्य

क) स्वीकृत सडक आयोजना गुणस्तरीय, पारदर्शी र समयमै सम्पन्न गर्ने।

ख) स्थानीय उपभोक्ताको सहभागिता र श्रम/स्रोत परिचालन गर्ने।

ग) आयोजनाको लागत, गुणस्तर, समय र सार्वजनिक उत्तरदायित्व कायम गर्ने।

घ) निर्माण सम्पन्न भएपछि सडकको संरक्षण तथा दिगोपनामा सहयोग गर्ने।

परिच्छेद–३ : समितिका पदाधिकारी तथा सदस्यको काम, कर्तव्य र अधिकार

७. अध्यक्षको काम, कर्तव्य र अधिकार

क) समितिको बैठक बोलाउने र अध्यक्षता गर्ने।

ख) आयोजना कार्यान्वयनको समग्र समन्वय गर्ने।

ग) सम्बन्धित निकायसँग आवश्यक समन्वय तथा पत्राचार गर्ने।

घ) निर्णय कार्यान्वयनको अनुगमन गर्ने।

ङ) समितिको तर्फबाट सम्झौता तथा आवश्यक कागजातमा हस्ताक्षर गर्ने।

८. सचिवको काम, कर्तव्य र अधिकार

क) बैठकको सूचना तथा कार्यसूची तयार गर्ने।

ख) बैठकको निर्णय अभिलेख राख्ने।

ग) पत्राचार, प्रगति विवरण तथा कागजात व्यवस्थापन गर्ने।

घ) आयोजना सम्बन्धी सूचना उपभोक्तालाई उपलब्ध गराउने।

९. कोषाध्यक्षको काम, कर्तव्य र अधिकार

क) समितिको आर्थिक अभिलेख राख्ने।

ख) बैंक खाता सञ्चालन तथा भुक्तानी सम्बन्धी कागजात व्यवस्थापन गर्ने।

ग) बिल, भरपाई, भौचर तथा खर्च विवरण सुरक्षित राख्ने।

घ) आर्थिक प्रतिवेदन तयार गरी बैठक/सार्वजनिक परीक्षणमा प्रस्तुत गर्ने।

१०. सदस्यहरूको काम, कर्तव्य

क) बैठकमा नियमित सहभागी हुने।

ख) निर्माण कार्यको अनुगमन तथा सामाजिक निगरानी गर्ने।

ग) उपभोक्ताको गुनासो तथा सुझाव समितिसमक्ष राख्ने।

घ) समितिका निर्णय कार्यान्वयनमा सहयोग गर्ने।

परिच्छेद–४ : बैठक तथा निर्णय प्रक्रिया

११. बैठक

समितिको बैठक आवश्यकता अनुसार बस्नेछ। बैठकको सूचना यथासम्भव अग्रिम रूपमा दिइनेछ। बैठकमा उपस्थित सदस्यहरूको विवरण, छलफल, निर्णय र हस्ताक्षर अभिलेख राखिनेछ।

१२. निर्णय

समितिको निर्णय सामान्यतया उपस्थित सदस्यहरूको बहुमतबाट हुनेछ। मत बराबर भएमा अध्यक्षले निर्णायक मत दिन सक्नेछ। प्रचलित कानून वा सम्झौताले विशेष व्यवस्था गरेको विषयमा सोही व्यवस्था लागू हुनेछ।

१३. आमभेला

आयोजनाको महत्वपूर्ण विषय, बजेट/कार्यक्रम परिवर्तन, सार्वजनिक परीक्षण, प्रगति तथा हिसाब सार्वजनिक गर्ने लगायतका विषयमा आवश्यकता अनुसार उपभोक्ताको आमभेला आयोजना गरिनेछ

परिच्छेद–५ : आयोजना कार्यान्वयन तथा निर्माण व्यवस्थापन

१४. सम्झौता

समितिले बैजनाथ गाउँपालिकासँग स्वीकृत लागत अनुमान, कार्यदिश र प्रचलित कानूनबमोजिम आयोजना सम्झौता गर्नेछ।

१५. कार्यान्वयन तथा प्रतिबन्ध

क) निर्माण कार्य स्वीकृत डिजाइन, लागत अनुमान, प्राविधिक मापदण्ड, कार्यतालिका र सम्झौताका शर्तअनुसार सञ्चालन गरिनेछ। प्राविधिकको सिफारिसमा प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतको स्वीकृति बिना डिजाइन वा परिमाणमा महत्वपूर्ण परिवर्तन गरिने छैन।

ख) उपभोक्ता समितिले पाएको काम कुनै पनि निर्माण व्यवसायी (ठेकेदार) लाई उप सम्झौता (Sub-contract) गरि ठेक्कामा दिन पाइँदैन। सो काम समिति र स्थानीय समुदायले नै गर्नुपर्छ।

ग) मानवीय श्रमबाट सम्भव हुने काममा डोजर प्रयोग गर्न पाइँदैन। कडा चट्टान फुटाउने वा भीर-पहरा क्षेत्रमा मात्र अपवादका रूपमा प्राबिधिक सिफारिसमा प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतको स्वीकृतिका आधारमा मात्र मेशिन प्रयोग गर्नु पर्नेछ । मेसिनरी प्रयोग हुने कुरा आयोजनाको सुरुवाती डिजाइन र लागत अनुमान (Design & Estimate) मा नै समावेश भएको हुनुपर्छ ।

घ) उपभोक्ता समितिका पदाधिकारी वा सदस्यको आफ्नै डोजर/मेसिन प्रयोग नगरि बजारबाट प्रतिस्पर्धात्मक मूल्यमा भाडामा लिई भ्याट बिल पेस गर्नुपर्छ। सो मेशिन चलेको लगबुक प्राबिधिकले निर्माण स्थलमा नै प्रमाणित गर्नु पर्नेछ ।

१६. श्रम तथा जनसहभागिता

उपभोक्ताको सहभागिता प्रचलित कानून तथा आयोजना सम्झौता बमोजिम हुनेछ। श्रम, नगद वा जिन्सी योगदान भएमा स्पष्ट अभिलेख राखिनेछ। बालश्रम वा कानूनले निषेध गरेको श्रम प्रयोग गरिने छैन।

१७. सामग्री तथा उपकरण

निर्माण सामग्रीको गुणस्तर प्रचलित प्राविधिक मापदण्डअनुसार कायम गरिनेछ। सामग्री खरिद, ढुवानी, भण्डारण तथा प्रयोगको अभिलेख राखिनेछ।

१८. प्राविधिक निरीक्षण

आयोजनाको नापजाँच, गुणस्तर परीक्षण, प्राविधिक निरीक्षण तथा प्रमाणित कार्यसम्पादन सम्बन्धित प्राविधिक/अधिकृत निकायको निर्देशनअनुसार हुनेछ।

१९. सुरक्षा र वातावरण

निर्माणस्थलमा कामदार तथा सर्वसाधारणको सुरक्षा, यातायात व्यवस्थापन, धुलो/माटो नियन्त्रण, नाली तथा पानी निकास र वातावरणीय संरक्षणका आवश्यक उपाय अपनाइनेछ।

२०. निर्माण सम्पन्नता

कार्य सम्पन्न भएपछि प्रचलित प्रक्रिया अनुसार नापजाँच, प्राविधिक मूल्याङ्कन, सार्वजनिक परीक्षण, आवश्यक प्रमाणपत्र तथा आयोजना हस्तान्तरण प्रक्रिया पूरा गरिनेछ।

परिच्छेद–६ : आर्थिक व्यवस्थापन

२१. बैंक खाता

समितिको नाममा सम्बन्धित नियम/कार्यविधि बमोजिम बैंक खाता खोलिनेछ। खाता सञ्चालन सम्बन्धित स्थानीय तहको कार्यविधिमा तोकिए बमोजिम हुनेछ।

२२. आम्दानी

आयोजनाबाट प्राप्त रकम, उपभोक्ता योगदान तथा कानूनसम्मत अन्य स्रोतबाट प्राप्त रकम समितिको आधिकारिक अभिलेखमा देखाइनेछ।

२३. खर्च

आयोजनाको स्वीकृत लागत अनुमान, सम्झौता र प्रचलित कानूनबमोजिम मात्र खर्च गरिनेछ। प्रत्येक खर्चको बिल, भरपाई वा प्रमाणित कागजात राखिनेछ।

२४. भुक्तानी

सम्बन्धित स्थानीय तह/निकायबाट स्वीकृत प्रक्रिया पूरा गरी समितिको बैंक खातामार्फत भुक्तानी तथा खर्च व्यवस्थापन गरिनेछ।

२५. लेखा तथा अभिलेख

समितिले नगदी किताब, बैंक विवरण, बिल/भरपाई, निर्णय पुस्तिका, सम्झौता, नापी/प्राविधिक कागजात, खरिदसम्बन्धी कागजात तथा अन्य आवश्यक अभिलेख सुरक्षित राख्नेछ।

२६. सार्वजनिक परीक्षण

आयोजनाको आम्दानी, खर्च, प्रगति, कामको परिमाण, उपभोक्ता योगदान तथा प्राप्त रकमको विवरण प्रचलित व्यवस्था अनुसार सार्वजनिक परीक्षण/सार्वजनिक सुनुवाइमा प्रस्तुत गरिनेछ।

२७. जिम्मेवारी तथा जवाफदेहिता

आयोजना हस्तान्तरण भई सके पछि सो को नियमित मर्मत संभार लगायतका कार्यहरु समिति सदस्यहरु तथा प्रत्यक्ष लाभाम्वित वर्गले गर्नु पर्नेछ । महालेखा परिक्षकको कार्यालयबाट लेखा परिक्षणको क्रममा कुनै कागजात अपुग वा बेरुजु लेखिन गएमा सो बेरुजुको फछ्यौंट गर्न/गराउन समिति जिम्मेवार हुनेछ ।

परिच्छेद–७ : पारदर्शिता, अनुगमन तथा जवाफदेहिता

२८. सूचना सार्वजनिक गर्ने

आयोजनाको नाम, स्वीकृत लागत, स्रोत, अवधि, समितिका पदाधिकारी, प्रमुख कार्य तथा प्रगतिको सूचना सम्भव भएसम्म सार्वजनिक स्थानमा कम्तिमा ७ दिन अगावै टाँस/प्रकाशन गरिनेछ।

२९. अनुगमन

स्थानीय तह, प्राविधिक कर्मचारी, अनुगमन समिति तथा सम्बन्धित निकायले गर्ने अनुगमनमा समितिले आवश्यक सहयोग गर्नेछ।

३०. गुनासो व्यवस्थापन

उपभोक्ताबाट प्राप्त गुनासो तथा सुझाव दर्ता गरी सम्भव भएसम्म समयमै छलफल तथा समाधान गरिनेछ। अधिकार क्षेत्र बाहिरका विषय सम्बन्धित निकायमा पठाइनेछ।

३१. हितको द्वन्द्व

समितिका पदाधिकारी वा सदस्यले व्यक्तिगत लाभ हुने गरी आयोजनाको निर्णय, खरिद वा भुक्तानी प्रक्रियामा अनुचित प्रभाव पार्नु हुँदैन। सम्भावित हितको द्वन्द्व भएमा बैठकमा जानकारी गराई प्रचलित व्यवस्था पालना गरिनेछ।

परिच्छेद–८ : संशोधन, विघटन तथा विविध

३२. विधान संशोधन

यस विधानमा संशोधन आवश्यक भएमा प्रचलित कानून, स्थानीय तहको कार्यविधि तथा सम्झौतासँग नबाझिने गरी आमभेला/समितिको निर्णयबाट, आवश्यक स्वीकृति लिई संशोधन गर्न सकिनेछ।

३३. समिति विघटन

आयोजना सम्पन्न भई अन्तिम हिसाब फछर्यौट, सार्वजनिक परीक्षण/लेखापरीक्षण र हस्तान्तरण लगायतका प्रक्रिया पूरा भएपछि प्रचलित व्यवस्था अनुसार समिति विघटन गर्न सकिनेछ।

३४. बाँकी रकम तथा सम्पत्ति

आयोजना सम्पन्न भएपछि बाँकी रकम, सामग्री वा अन्य सम्पत्तिको व्यवस्थापन सम्बन्धित स्थानीय तहको निर्णय, सम्झौता तथा प्रचलित कानूनबमोजिम हुनेछ।

३५. विवाद समाधान

समितिभित्र वा आयोजना सम्बन्धी विवाद उत्पन्न भएमा पहिले समितिको बैठकबाट समाधान गर्ने प्रयास गरिनेछ। समाधान हुन नसकेमा सम्बन्धित स्थानीय तह/सम्झौता तथा प्रचलित कानूनबमोजिम प्रक्रिया अपनाइनेछ।

३६. प्रचलित कानून लागू हुने

यस विधानमा उल्लेख नभएका विषयमा नेपालको प्रचलित कानून, गाउँपालिकाको कानून/कार्यविधि, स्वीकृत लागत अनुमान तथा आयोजना सम्झौताको व्यवस्था लागू हुनेछ।

अनुसूची–१ : उपभोक्ता समितिको विवरण

क्र.सं.	पद	नाम, थर	बाबु/आमाको नाम	बाजेको नाम	सम्पर्क नं.
1	अध्यक्ष				
2	सचिव				
3	कोषाध्यक्ष				
4	सदस्य				
5	सदस्य				
6	सदस्य				
7	सदस्य				

अनुसूची–२ : आयोजना सम्बन्धी विवरण

१. आयोजनाको नाम: _____

२. स्थान/वडा: _____

३. निर्माण हुने योजना/ आयोजनाको नाम: _____

४. स्वीकृत लागत अनुमान: रु. _____

५. गाउँपालिका/अन्य स्रोत: रु. _____

६. उपभोक्ता योगदान: रु. _____

७. आयोजना सुरु हुने मिति: _____

८. आयोजना सम्पन्न हुने मिति: _____

९. मुख्य कार्य: _____

अनुसूची–३ : हस्ताक्षर

उपरोक्त विधान उपभोक्ता समितिको बैठक/आमभेलाबाट मिति ..... मा स्वीकृत गरिएको छ।

क्र.सं.	पद	नाम, थर	हस्ताक्षर
1	अध्यक्ष		
2	सचिव		
3	कोषाध्यक्ष		
4	सदस्य		
5	सदस्य		
6	सदस्य		
7	सदस्य		